Сийле хийла мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

ШОАТТА 4 СЕНТЯБРЬ 1965 шу № 106 (4119).

Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхьаьрча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Г. Шаталова дилла сурт.

Мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой! Дукхагіа даха мехкдаьттеи гази! Сихагіа караерзае мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш!

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1965 шера 3 сентябрь № 247 гор. Москва.

Новкъостий салтийн матросашн, сержанташн старшинашн!

Новкъостий эпсаташ, инаралаш, адмиралаш!

Запасе а отставке а бола Сийлаьх-боккхача Даьхен тІема ветераншн!

Тахан вай Даьхено белгалду шиі историечуьра сийлен дата — японски милитаристаш боьхабаьш шоллагІа дунен тІом Янстебаьнен 20-гІа шу дизар.

Цу ту хьалха СССР Герзашца кийчдьаьчу Низаша доХа а деш эпадир японски Квантунски эскар, хІаьта японий цхьоагІоьнехьа цхьаьнг японски милитаристаш хувцийта йоаннцин йолча капитуляце хьакъехьарча актана кулг яздаьнзе ца боалача оттабир. Цу гІулакха юкъе лоарХІамера роль йолаш хилар Китая халкъ-мучьадаккхара эскарен монголыхьн халкъ-революционни эскарен доакъош а соединенеш а.

Японски милитаризм эпаьро дунен халкъашта юкъерча реалие низаш молдир. Дальни Востоке вай Даьхен кхерамзе чІоагІайир, Азера къамаг'мукъьалахара болам деГІаьболабаран японера демократически болам айбаран гІе дир.

Коммунистически парте кулгал а деш, советски халкъо дІабахача тІем тІа аьккхача котаоно цІаьхьа а дІахьеккар советски общественни а паччахьалкхен а строя низ чІоагІаьн, болхдуттбоаца вай сийлахьаьрча Герзашца кийчдьаьчу Низий Іалаьмате боккха низ. ЦІаккха а йоврзиш советски бІухой тІема гІулаьхий сийле, биллургбан тІемашка байнарш.

Аралъаьрча политика ленински принципашта тешаме йолча Советски паччахьалкхенга тІагІертта къовсам лоаттабу машаре дерригача халкъашцара доттагІаьлн чІоагІаьра, цу дьаьрче милитаризмаьн духьал, машар чІоагІбара тІехьа хоадамболлаш хьалъуьрташ долчу японски халкъаша.

Цунца цхьана советски наха къоастамболлаш цІена кхетаду американски империализмэ деча агрессивни гІулаьхаша машара гІулакха цІенхошттара кхерам тІатувсаш хилар. Гуччахьа шийна дунен жандарма роль тІа а йица, США оаьхарий хьисане тІом беш йоалл Вьетнаме, кхьча мехкий чурча гІулаьхашта юкъе Герт.

Цу хьалаша Коммунистически партен Советски правительствоан диза дарджоаца гІулаьхаш ду вай Даьхен оборонин низ дІахо а чІоагІбара, эскари флоти хІанзарча халарча герзацен тІема техникаден диза кийчдара, вошал долча социалистически мехкий тІема цхьоагІо чІоагІьара. Шоай халкъа, сийлаьх-боккхача коммунизма гІулаьхха доалув доаннцин чІоагІа мучІаьхьа бола Герзашца кийчдьаьчу Низий бІухой дамман кийча ба шоай Даьхе доране.

Моаршал а хоаттаи даькъала дувц аз шоана японски милитаризм боьхьлш молдаргІа дунен тІом йистебаьнен такъо цу низар.

Из дата белгалдоаккхаш **приказ лу аз:**

тахан, 3 сентябре, моттигерча хаьах 21 сахьат даьлча ткъаьъ иттаза залпагІа йоккхий топаш кховсаш вай мехка столице — Москве, союзни республикий столицашка, городашка-турпалчка: Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, хІаьта иштта Хабаровске, Владивостоке, Чите, Петропавловск-Камчатске, Южно-Сахалинске салют е.

Даьмаи сий хилда вей Даьхен, пархІатон кортамукъаьлн балъан байнарий!

Даькъала хилда турпалера советски халкъ а цу сийлаьхьара Герзашца кийчдьа Низаш а!

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — вай котаоноан Іалашъер а вІашІехьайоахар а!

СССР оборона министр, Маршал Р.МАЛИНОВСКИЙ.

ДОТТАГІАЛИ БАРТ-ЦХЬОАГІОИ

СССР-аи ОАР-аи юкъе хиннача переговорий хьакъехьа цхьана яь коммюнике

СССР Лаккхьаьрча Совета Президиумоан КПСС Центральни Комитета Президиумоан вехарах ва э вена, 27 августагара 1 сентябрага кхачалца Советски Союзе хиннан ВІашагІкхиттача Іарбий Республика Президент, Іарбий социалистически союза председатель Гамаль Абдель Насер.

Советски Союзан ОАР-аи юкъе хиннача переговорех цхьана яьча коммюнике тІа йоьех, Москве болча хана Президенти пупца улув бальнх баьхкаранн беламе, даттаьла раьза болаш тІаийбеш хилор. Уж хьаьмий баьІаийбир халкъо а СССР правительства а.

Переговораш хилар, царна юкъе лаьцна доакъан Советски Союза оагІонгахьара КПСС ЦК Хьалхара секретарь Л. И. Брежнев, СССР Лаккхьаьрча Совета Президиумэ Председатель А. Н. Микоян, СССР Министрий Совета Председателе заместитель А. Н. Шелепин, кхьбола советски кулгалхой; ОАР оагІонгахьара — Президент Гамаль Абдель Насер, вице президент Закария Мохи эл-Дин, Къама собране председатель Анвар Эль-Садат, кхьболе ОАР эпкелдан а болаш. Переговораш доттагІаьлен барт-цхьоагІо хиларен атмосфере чакхйийлар.

Шиннна а оагІонн раьза а хиннен белгалдир дунен халкъашта юкъерча дуккхача зеиал. Халкъашта юкъерча лаьцна доакъашца цхьаьтторе хилар. Цар раьза хиннна дІакъхьа дувцар иштта хІанзалелхьа э Советски Союзан ОАР-и юкъе долаш бола цхьана гІулаьхаш лелдаен хилар а. Цар кхы тІе а бакъдир машаре цхьана дахара, дунен халкъашта юкъера цхьана гІулаьхаш лелдаьра, паччахьалкхений суверенитетен цар территориальни бІарчаленг сий деш хилараь, цар гІулаьхашта юкъе ца гІертара принципашта шоаш мучІаьхьа хилар. Шиннна а мехка юкъера цхьана гІулаьхаш лелдаьлга тІа-тІа дегІаьхьаш хилара раьза болга дІакхайкадаьл.

Коммюнике тІа оагІонца доккхача маІане лерхІ баьккх дІадеттадаьлна долча мехкий йоьл роль а дунен халкъашта юкъера кхоькам дьаьІбаран паччахьалкхенашта юкъе цхьана гІулаьхаш лелдаьлга гІулаьраш цар гІаьхийта низаш а. 1965 шера 5 ноябре Алжире шоллагІа афро-азиатски мехкий конференци гІулъара африканскни азиатскни мехкашка дІа чакхІьаьа гІулаьхаш дийнар. ОАР правительства Іалкхайкаду, хила еза конференцена юкъе Советски Союзо дІахьа лацаро цин декхаран ка мальзал а йоалаш кхоачашдара гІо дерг хилар.

Шиннна а оагІонн, йоаь коммюнике тІа дІахо, дийнар хІинзарча хаьара дунен халкъашта юкъера хьал, дегІабена кхочкам, хІаьта иштта чакхІоа лерхІа политически гІулаьхаш кхоачашдар дуьхьа низаш пайда эпа гІерташ хилар а. Цар белгаллаьккхар дерригача дунен тІарча машара кхерам лоаттабеш йола из кхерамера ситуаци дІаьккхар дуьхьа дерригаьнгаьнгаьнг

ХЬОНА, ДАЬХЕ—ТХА КЪАХЬЕГАМ

☆ ☆ ☆

Дикача къахьегама толамашца цецу шоай шеЙ Новороссийскин механизмта чакдоакхача завода № 1 йолча цеха чуйоагIача № 43-2 йолча установка технологашца. Цу цеха керте затт дакха говзал йола Социалистический Къахьегама Турпал Пугачев Иван Васильевич. ПхийттаглагIа августа 126,8 процент кхочушийр установка коллективо барХ бетта план, планал совгIа ладаш тоаьшш доагIе а дакхзал. ЧIоагIа лелаш гIоздаьна къахьег цу установка болхлошца механизмта газовин промышленноста болхлой Ерриг соозаран денна производственни толамашца накъа бахара.

Суурт тIа: (ладелхьара аьттехьа) Резниченко Евгения, Дубовский Владимир — операторашца. Стародубцев Алексей, вокхалгIаьсна оператор Пугачев Иван, № 1 йолча цеха кулгалхо.

И. Плиева сурт.

Къона мастер

По шийлар кхочачийр. Производство йовзийна доладелар. Сайта балха говзал тIекъ-тIекъ лаьхлора: юхьашца — бурильщика гIонача, тIаккха — бурильщик, цул тIехьагIа — сменни мастер... Денгара денга дуХхагIа Іовра Сайта опыт, дикагIа кхеташ хулар, скважинай «омалаш» йовзар. 3 скважина тIе болх бир Сайта, опыт йолча механизмтахочо Григорий Леонтьевич Мелешке кулгал а деш.

Исмаилов Сайтан хIанз а тIехьа, сеглан мара ца хилча санна, лагаваГIа 1962 шеран 24 июне шийла мийденна цхьа гIулакх.

Вахте волаш пIаьхха газа хьаьж жийтар цунна. ТIаккха хьийдIа ваха растворагга хьежача, цунна юкъе чопаш хобелар. По хьалойтар аварн хургIолга. Цу сахьате ерриг вахта сарпитIеьлар. Цхьанне а IIаьхенаьнар шиЙ болха моттиг, цоаьх хIаьмаьна хинал хьаг хьарахьийдIа фонтан мет дорхен ундарн а ховшпеъь а. Фухта дича а фонтан юхаьхьона магазар парна. Дукха ха ялалехьа турбаца аттIаеш, арзахаш а кичьеш, гIаггIе урагIа яхар газа кIеIаг. Дица-Іаз ти дьяхкар механизмтахочо доагIаьнна хьумсаш. Бокхьаьла а турнIьера болх бар цар дийнаьха а бус а беш лоатабаьр.

Цу кьовсама юкъе къонах IаI а лелал а болаш хилар хIаьна шовткъаГIа скважинн кулгалхо вола къона инженер Исмаилов Сайт.

Сон Сайтн халла тIаьвахча ну шовткъаГIа скважина бурув тоха доладелх хуо шера 20 марте. Цу хьаьна дега 1800 метр кIоарга Іочуьхьал ост. Бурув деттаран графикал хьалха а баьнна болх беш ба. Хи кхочушдеш ца Іеш, материалаш а кхоо цар. ХIаьна шубенца болх беш йоаьлл Сайта кулгалдеш йола бурув деттарий новкъостала бокъонца «ю йовза безам ба са.

Керда моттиг йовзар а саьна, масе хана безаме, черкаме хул керда саг новзар а.

Нийта вола саг — Гулермесский механизмта промысла управлене Бенеевски участка механизмтахо — Исмаилов Сайт бIаргагулга а лиька новзийла а вашIIехьаьвинаг са хIаьн.

Шоаьг доахкачи луккхача тIулакхашка хьежжа бувшам хул ваХ. Цхьабакъа, саг бокъонца воккIаг воашта лойе, ха деза ци шиЙ ерриг ха а низ а дIаухийта тIулакхашца малагIаьш да. Саг шозза ву аьле оаьл. ХьалхагIа — из дуиен тIа воаьлча хана. Шоолагга — из къахьегама новкъа ваьвна. Къахьегаьчаьна ханна сеглаьнна ну тIаьвса даьхьа ненал а цунах лоаьхка тIулаккаш а, цун физически а хьаьккъала а ниазш дегIаьх, сахкетам вашIIехьаьбоал.

ХIама хьа а хулаш хьегача кьиьо саг эрга мишта новаккх тойтаре долча масалца хьоахаве йиш я къона инженер Исмаилов Сайт.

1961 шера Грозненски механизмта институт институтмаьнна ваьчча Гулермесски механизмта промысла управлене вахийтар Сайт. Из хьожжаьр техническин отделерча эксплуатацена волча инженералла.

Цанга болх бен дукха ха яккхаьнгр Сайта. Теоретически дика кийчбенна вар из, цхьабакъа, производственни практике волаш ладка денош мара, кхы практика ялар. Дикка цу тIулакха уйла а яь, къонача инженеро кхетагIор дика кхеташ вола, дакха квалификаци йола инженер хилар лучьа йохьашцара, болхлочуьгара хьаволаьнна воаьлта. Дикка доахкачи тIулакха тIа а хилча, алаьн а дика хилча, кхы фу ян эламигача сата, аьлна, хетадала йиш яр. Цхьабакъа, нов. Исмаилова ца хоадам боллаш аьлар:

— Балха опыт кIезига я са. Бурильщика гIоначагара хьаволаьнна доаьшаш доацаш бурув деттагрга денз производство Іомаг, опыт йолча, цоай тIулакх дика довзача бурув деттарий новкъостала бокъонца «ю йовза безам ба са.

Нийта вола саг — Гулермесски механизмта промысла управлене Бенеевски участка механизмтахо — Исмаилов Сайт бIаргагулга а лиька новзийла а вашIIехьаьвинаг са хIаьн.

Шоаьг доахкачи луккхача тIулакхашка хьежжа бувшам хул ваХ. Цхьабакъа, саг бокъонца воккIаг воашта лойе, ха деза ци шиЙ ерриг ха а низ а дIаухийта тIулакхашца малагIаьш да. Саг шозза ву аьле оаьл. ХьалхагIа — из дуиен тIа воаьлча хана. Шоолагга — из къахьегама новкъа ваьвна. Къахьегаьчаьна ханна сеглаьнна ну тIаьвса даьхьа ненал а цунах лоаьхка тIулаккаш а, цун физически а хьаьккъала а ниазш дегIаьх, сахкетам вашIIехьаьбоал.

ХIама хьа а хулаш хьегача кьиьо саг эрга мишта новаккх тойтаре долча масалца хьоахаве йиш я къона инженер Исмаилов Сайт.

1961 шера Грозненски механизмта институт институтмаьнна ваьчча Гулермесски механизмта промысла управлене вахийтар Сайт. Из хьожжаьр техническин отделерча эксплуатацена волча инженералла.

Цанга болх бен дукха ха яккхаьнгр Сайта. Теоретически дика кийчбенна вар из, цхьабакъа, производственни практике волаш ладка денош мара, кхы практика ялар. Дикка цу тIулакха уйла а яь, къонача инженеро кхетагIор дика кхеташ вола, дакха квалификаци йола инженер лилар лучьа йохьашцара, болхлочуьгара хьаволаьнна воаьлта. Дикка доахкачи тIулакха тIа а хилча, алаьн а дика хилча, кхы фу ян эламигача сата, аьлна, хетадала йиш яр. Цхьабакъа, нов. Исмаилова ца хоадам боллаш аьлар:

— Балха опыт кIезига я са. Бурильщика гIоначагара хьаволаьнна доаьшаш доацаш бурув деттагрга денз производство Іомаг, опыт йолча, цоай тIулакх дика довзача бурув деттарий новкъостала бокъонца «ю йовза безам ба са.

Исмаилов Сайтан хIанз а тIехьа, сеглан мара ца хилча санна, лагаваГIа 1962 шеран 24 июне шийла мийденна цхьа тIулакх.

Вахте волаш пIаьхха газа хьаьж жийтар цунна. ТIаккха хьийдIа ваха растворагга хьежача, цунна юкъе чопаш хобелар. По хьалойтар аварн хургIолга. Цу сахьате ерриг вахта сарпитIеьлар. Цхьанне а IIаьхенаьнар шиЙ болха моттиг, цоаьх хIаьмаьна хинал хьаг хьарахьийдIа фонтан мет дорхен ундарн а ховшпеъь а. Фухта дича а фонтан юхаьхьона магазар парна. Дукха ха ялалехьа турбаца аттIаеш, арзахаш а кичьеш, гIаггIе урагIа яхар газа кIеIаг. Дица-Іаз ти дьяхкар механизмтахочо доагIаьнна хьумсаш. Бокхьаьла а турнIьера болх бар цар дийнаьха а бус а беш лоатабаьр.

Цу кьовсама юкъе къонах IаI а лелал а болаш хилар хIаьна шовткъаГIа скважинн кулгалхо вола къона инженер Исмаилов Сайт.

Сон Сайтн халла тIаьвахча ну шовткъаГIа скважина бурув тоха доладелх хуо шера 20 марте. Цу хьаьна дега 1800 метр кIоарга Іочуьхьал ост. Бурув деттаран графикал хьалха а баьнна болх беш ба. Хи кхочушдеш ца Іеш, материалаш а кхоо цар. ХIама IIубенца болх беш йоаьлл Сайта кулгалдеш йола бурув деттарий новкъостала бокъонца «ю йовза безам ба са.

Нийта вола саг — Гулермесски механизмта промысла управлене Бенеевски участка механизмтахо — Исмаилов Сайт бIаргагулга а лиька новзийла а вашIIехьаьвинаг са хIаьн.

Шоаьг доахкачи луккхача тIулакхашка хьежжа бувшам хул ваХ. Цхьабакъа, саг бокъонца воккIаг воашта лойе, ха деза ци шиЙ ерриг ха а низ а дIаухийта тIулакхашца малагIаьш да. Саг шозза ву аьле оаьл. ХьалхагIа — из дуиен тIа воаьлча хана. Шоолагга — из къахьегама новкъа ваьвна. Къахьегаьчаьна ханна сеглаьнна ну тIаьвса даьхьа ненал а цунах лоаьхка тIулаккаш а, цун физически а хьаьккъала а ниазш дегIаьх, сахкетам вашIIехьаьбоал.

ХIама хьа а хулаш хьегача кьиьо саг эрга мишта новаккх тойтаре долча масалца хьоахаве йиш я къона инженер Исмаилов Сайт.

1961 шера Грозненски механизмта институт институтмаьнна ваьчча Гулермесски механизмта промысла управлене вахийтар Сайт. Из хьожжаьр техническин отделерча эксплуатацена волча инженералла.

Цанга болх бен дукха ха яккхаьнгр Сайта. Теоретически дика кийчбенна вар из, цхьабакъа, производственни практике волаш ладка денош мара, кхы практика ялар. Дикка цу тIулакха уйла а яь, къонача инженеро кхетагIор дика кхеташ вола, дакха квалификаци йола инженер лилар лучьа йохьашцара, болхлочуьгара хьаволаьнна воаьлта. Дикка доахкачи тIулакха тIа а хилча, алаьн а дика хилча, кхы фу ян эламигача сата, аьлна, хетадала йиш яр. Цхьабакъа, нов. Исмаилова ца хоадам боллаш аьлар:

— Балха опыт кIезига я са. Бурильщика гIоначагара хьаволаьнна доаьшаш доацаш бурув деттагрга денз производство Іомаг, опыт йолча, цоай тIулакх дика довзача

Партийни вахар

ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ТІАХЬОЖАМА ОРГАНИЙ ДУКХАГІА ТЕРКО Е ЕЗА

Партийно-паччахьалкхен тіахьожама комитета новкъостала йолча группашта хьалле лелаш парте райхьмо юхьхьанчарча партийни организацешка гіолла а партийно-паччахьалкхен тіахьожама комитета новкъостала йолча группай председателашца совещаний при мажъхаца а. Семинарашца хьаналлин ду парте райсома секретарашен бюро членашен. Семинарашца хьаналлин шоай опыт віаьчи йовзийт. Цхьан семинаре партийно-паччахьалкхен тіахьожама новкъостала йолча группайн постийн председателашца Шаьовзийтар рейташ, тохкамаш, режиеш ярца гіулакхаш. Хьаьта вовх семинаре группай председателашца шоай ваьхьа опыт віаьчи йовзийтар, контролераша беча баьла хьоаш кулгаг мишта ду лийцар юхьхьанчарча партийни организацей секретарашца.

Райхьмо лаурі новкъостала йолча группашта постийн хьаллеле лелаяра тіаьхьа хьаннаш йолча юхьхьанчарча партийни организацей отчетаншка. Иштта бюро заседанешка райхьмо ладийгіар райбыткомбинат, «Грозпромстрой» треста СМУ-11, хьыча партийни организацешка.

КПСС-райкома бюро сецдам хьоачашбен, дукхъяча юхьхьанчарча партийни организацешка новкъостала йолча группашта постийтел дикаГіа хьаллеле лелаш, цар болх толлаяГіа берг6олаш гіулакхаш ду, бригадаш, фермаш, цехий балха тіехь а цхьаьнайбочуа кулгалхой а хьоачамбанарех цар лоча хьомий терко ю. Масала, «Октября 40 шу» ахача совхоза (группа председатель нов. И. Кулбужев), «Экажевский» совхоза (группа председатель нов. С. Хаччиева) новкъостала йолча группашта дика ду шоай балхаш, хьалхь контролерий болх юртобахьана керттерча участкашка тіаБерзабу.

Уж шера уж группаш хьежаш юртобахьана чеченка мишта тоаш, біаьстанарча балхашта мишта кийчу, хьайбаца Іа мишта доаккъ, доахьна учет фермашка мишта лелаш, Дайийнича культурашта гіулакхаш. Новкъостала йолча группашн дьча балхий результаташ партбюро заседанешка йийцар, царех дозгіаьш доза социаьш тіаьйцар. Партийни организацена хьаллеле а лелаеш новкъостал зара группашен постийн баьча балха доккхо берг дьлар совхозий боахьмашта. «Октября 40 шу» ахача совхозе уж шера 7 баьтта сваха ду хаьа аьхкъчуга 2432 центнер е 32 процент дукхагіа шера яьккхай, хьаьта «Экажевский» совхозе — 500 центнер е 8 процент. Иштта ду хаьа дика Іаттагара ваьхкъ, доаРіхьаш «Октября 40 шу» ахача совхозе 280 килограмм «Экажевский» совхозе 84 килограмм дукхагіа яьккхай шера.

Хьаьжіайнарча Іайийккача паччахьалкхенга алат доккхаш план «Октября 40 шу» ахача совхозо 182 процента «Экажевский» совхозо 240 процента кхочаньхьай. Цу совхозий хьакшка кхачаш лаьтт дика хийкъ шекаяра сеелла, хьаьжіайн, гіидурагіаш, коартолаш. Шеко яц уж культурашн шоай ханнаьха а ца йойташ а совхозе болхдоша чуэнача новкъостала йолча группашен посташен гіо берг-тиларх.

Цар бокхка болх бир ка бола алат чуэнара балхашта тіаьхьожам лоттабем. Дийжаьх а бус а біаргаре йийр ю «Экажевский» совхоза віаьлхун боа ца контролераш алат чуэнача, хьаьташка. Уж шера цу совхоза 2300 гектар хьулча хьаьта тіара гектара тіара 18,3 центнер кіаи тіара 24,3 центнер мухки чубера. Из алат доччьа ца дайташ чуэнара доккха новкъостал дир хьалха контролераша Гайтуковн Абукара, Далгиев Ахьмада, Курскиев Ахьмада, Дзейтов Мехьмада, кхы дукхачар.

Бокхка лоархіам болаш а терко е доагіаш а гіулакх да контролераша айдаь кхъьстагамах доагіача алапе хош. Цунах лаьца дукхд лоткъаьмш зар. Новкъостала йолча группаш постаеш гіо а деш гіулакхаьхкар дьхачача шера совхозо Сухотіарча отделене алаяи нийса иэзаь ца хилар. Шаккха а отделене болх ца баьча наха алаяи телаш мишташ нийсьенашар цига. Цунах лаьцъ материал района партийно-паччахьалкхен тіахьожама комитете ихьийтар гіуно. Цо, хьаьжа а хьежа, бекъе барам угловни бехткоъкаме оаэргіолаш оттаяь материал прокуратуре діачуеннай.

Цеихаитта дика хечамбоацарашца зар «Электроинструмент» ахача заводе новкъостала йолча группа балхашка юкъе (группа председатель нов. К. Д. Арчаков). Партийни собране ладийгіар нов. Арчаковна болх отчетиа. Коммунисташа е майоаггіара критикни йир Арчаковна болх мишта лелабарах. Хила мадоаггіара дика доаІа экспедиторашца арахийна мотт тиг ир заводе. Из балхан лелаш ресламашен кхаьхар цунна. Царга шоашца діадодар планаш доагіачуа даххаргіа зар. План уэтгаинар шоай балха группо. Цун болх тоабергіоча гіулакхаш белгалдьхьар партийни со-

ТАХАНАРА ДЕКХАРАШ

Урус - Мартана районна хьаьхьагамхоца уж шера ялаташ чуэнара хьаьхара эзаш чаьхьаьккхай. Дог гіолоохаш аз ялаташ кхеераша дьха толамаш. «Красноармейский» ахача совхозе хіара гектара тіара 26,6 центнер, «Техинский» ахача—24, Мичурина шерачча — 23, «Горецз» ахача совхозе 19 центнер. Шьаьжа-маш чуийнах уж шера. Цца хеза «Красноармейский» совхозерча Кагерманово коммунистически къьстагма бригада хіара гектара тіара 25 центнер мухки, 408 гектарах хіаранг тіара — 33 центнер кіаи, 100 гектара тіара — 24 центнер горохи кхеьйй.

Хіаяз эчаха зисад юртобахьана боллаш. Кастта хьата лаьрхіа хьажкіаш хьажа боллаугіа механизаторашца.

Ца бола алаяи группоьн хьисаеш, чуэнара дикагіа болта хіаяз массенача хоьш ма дийг. Иудуьхь группоьн хьисаеш хьажа еза хьажкіаш з.

Вай лаьхе бийца бийх боахьм 4 эзар 100 тонн хьажкіаш йоьха еаш ца паччахьалкхенга. Цул совгіа, паччахьалкхенга 30500 тонн шекара сеелаш 110 тонн тхьажкін лоьха ца цар. Уж культурашца боахьмий экономика тоъал алсамйоккхарг6.

Ала деза, гурахьа діалуьш юла фу оаха кийчаь дьхьха хилар. Діалуьча кондиционий боаарагіа діаКхочаьдаьх.

Хіаманг іІае долаалалаеьха пхийтаза дь ахьхьа лаьтташ аьха а оборудований ца доаІа лерхіаш да тхо. Хіара гектара тіа 5—6 миллион фийг діаболларгіо.

Тха боахьмашта хіара шера зе хуэ хьаьбаш діаеьзаеш. Доахан Іаьхар дуэаргіоаьаш, уж иа кьастітара, тар продуктиность алсамйоккхара тіагіерта кхаьхьта деаш да тхо. Из декхар хьоачашцара чІоагіа доархіаме да хьаьбаьта шортта доаХьар Іалаьшар.

І-ГІа оборта тіаьхьочаш кормоеХаш яь ловрга тхо. Тха боахьмаш шоаш муж кийнбе лерхіаш да. Цу гіулакхо берда апетонов заводера хьаьхахьа іа безаш мукъа доахарг6а тхо. Сиха доахьар хьаТІаза йиш хуэгійлаш из хьаьбаьта Іа доакхаргіоьчча моттигашка діаотчаьу.

Хьаьйаг тіергіа Іанигара захара терко еш ба совхозашца. Хьаьйбаш чуэнара йоьла комоеменеш йійаха хуэгійлаш тоаьй, тіаккха «Горечв», «Техинский» ахача совхозашка кхы а хьаТІа яьй хьаьбаьта керда комоеменеш.

Районна производственний управлене юртобахьана керттерча специалисташа пахадаш кьоьсам доаттайг цхьаьбочча кулгалхой харшахьарча тіаьлашца.

Уж шера тха районна боахьмаш рентабельни хилийтаран цар экономика дасамйоккхаран діоьжам да тхо.

Л. ГОНЧАРОВ,
Урус-Мартана юртобахьана производственни управлене начальник.

Пайдане культураш:

ГРЕЧИХА

Гречиха — маьхера крупной культура. Бахана наха чІоагіа хоатташ я иэ.

Уж шера Іаьстан юхье 7 гектара тіа діаде шера цкъаза діаьчча баьний фу -гоьанзар тха боахаме. Диъ шу дар тхо доаЧа пайда да аьаш гречиха фу улла, хіаьта оаха лаьрхіар ца лисача лаьтта иа діаъасса. Хьаьхагіа оаза цунах пайда йийсаьнар из тіа иа доаЛаш дукха дусаш цинна-дь. Баьхьар аььчча. Боьхьаьна агротехнически боьхьонаша яхача тайнара из культура кхее тха йіаштіеЛьа зацар, хіана аьлча хьаьхагіа шаккха а из ца мишта юх хьежажаьнар тхо. Цьаьбаьхьа, тхона тхоаьшта гара а доаЛаш дина хилар тха гречиха.

Хьаьха гречиха уж деноькка аьрда дьлар тхо. Хіара гектара тіара яьлар 9 центнер. Цунах гуш да, хіара гектаро совхоза 270 сом пайда дугіилар.

Цьаьбаьхьа, агротехника боьхьонаш йийса хьоачачьгіо хилча-м хіара гектара тіара 15 центнер а ярсьар. Цул совгіа, цун ча доаХьарайна Іалаьшат дика а доаХаша дика дуаш а да. Гречиха яхар сиха кхачаш культура я, цдуьхь из йійайнна лаьтташ хьаьхе а мукъадоал. Цо торо хулийг кіал хиина культура ччиг-да ньанчуэ тіеХьаьгіа. гуйнан алаташ діадерга сиха лаьтташ кийнде. Іу опыто цьаьхьа а хьаьхьх. тха районна хьаьхьіка гречиха хьеиг пайдина долга. Цийна йійаГіа мотт хьаьхьанаьгіа -цо тха боахамий севнеборгіо.

Н. БОЙКО.
Предгорни опытно - производственни боахама керттера агроном.

ГИДУРАГІАШ

Гидурагіаш Іалаьшат яка хьуьжьаьнй уж шера Шелковской районна «Красный пахарь» ахача колхозерча Терновсков Семен Антоновичерте латтача цхьаьлаГіачча производственни бригадр. Гидурагіаш діаяйна хаьо хіара гектара тіара 8 центнер гаьнрий яхха дерхіар цига. Чуэнца йолленначул тіеХьаьгіа гучдалаьр, планоьн залаьн цкъан ахаьлен — шоаьа тіеХьоачашхурехіар.

Комбайнера Ерохин Николая доапаьча хаьа 25 гектара тіара гидурагіаш хьекъа а вьаьна, складе діадахьаьтар 50 тонн гаьрта гавзаяр.

К. ОСМАНОВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛАРАХ

Уж шера 17 августа «Сердало» газета тіа кепа теха арайийнача «Хаьнаьха яха деза лаьтта» ахача критически корреспонденце тіа дуэнар Шаьла районе «Автурринский» яхача совхозо 4-гІчо отделене лаьтта во оах, 2-гІчен 3-гІчен отделенейка цхьан сиьйх мара ахаш яхаш.

Цунах лаьца Шаьла производственни управлене керттерча агронома нов. Яхьарочча тхога яьду:

Статья тіа оелгалдьаьха кхочамбоацарашца хиннаьта бакъда. «Автурринский» ахача совхоза партбюро решенех № 1 йолча тракторно - полеводч е с ж и бригада бригадир нов. Идрисов балхара діаваьккхаш. Совхоза цхьоалгічен кхочалгічен отделенеЙ управляющешка діахьий. тад болх ишта діахо биьхьа могийтаргдоацилга. Хіаьта совхозй керттерча инженерах, керттерча агрономан тіадиллад корреспонденце тіа белгалдьаьха кхочамбоацарашца діадоахьилга.

Хіаманг іІае долаалалаеьха пхийтаза дь ахьхьа лаьтташ аьха а оборудований ца доаІа лерхіаш да тхо. Хіара гектара тіа 5—6 миллион фийг діаболларгіо.

Тха боахамашта хіара шера зе хуэ хьаьбаш діаеьзаеш. Доахан Іаьхар дуэаргіоаьаш, уж иа кьастітара, тар продуктиность алсамйоккхара тіагіерта кхаьхьта деаш да тхо. Из декхар хьоачашцара чІоагіа доархіаме да хьаьбаьта шортта доаХьар Іалаьшар.

І-ГІа оборта тіаьхьочаш кормоеХаш яь ловрга тхо. Тха боахамаш шоаш муж кийнбе лерхіаш да. Цу гіулакхо берда апетонов заводера хьаьхахьа іа безаш мукъа доахарг6а тхо. Сиха доахьар хьаТІаза йиш хуэгійлаш из хьаьбаьта Іа доакхаргіоьчча моттигашка діаотчаьу.

Хьаьйаг тіергіа Іанигара захара терко еш ба совхозашца. Хьаьйбаш чуэнара йоьла комоеменеш йійаха хуэгійлаш тоаьй, тіаккха «Горечв», «Техинский» ахача совхозашка кхы а хьаТІа яьй хьаьбаьта керда комоеменеш.

Районна производственни управлене юртобахьана керттерча специалисташа пахадаш кьоьсам доаттайг цхьаьбочча кулгалхой харшахьарча тіаьлашца.

Цу кулгалхошта хетачех, хьайбаьшара йоьхьаш йоьла продукташ этий мара тіаьхьета йийн йоьлаш яц.

Шерагара шерага тха районна совхозаш пайда ца луш хиннай. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша хіара боахама экономика лаьхьара тороналш хилийтар.

Уж шера тха района боахмаш рентабельни хилийтаран цар экономика дасамйоккхаран діоьжам да тхо.

Л. ГОНЧАРОВ,
Урус-Мартана юртобахьана производственни управлене начальник.

ДАЬХЕННА—ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ДУКХАГІА

ХьаГіаотта сентябрь — гуйнан, хьалхара бутт.

КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тіеХьаьгіа йоьхийй торонашца перспективашца хьеллеаннай хьайбаш дерзаяра фермий болхоошта ювхьарча хьайбай боахам дегІаболларгіаьа пІенхьаштта гіа баккхара.

Діабаьчча бархІ бетта итогаша хьаьхьох, хуьккача колхозийн совхозийн боахдоша хьийтача кьих дика берзат дьаьна хілар, из зевка дайна ца хилар.

Ерриг республикка хьийнча-ча соаьхарчул лиька дукха гіа йийцаг доаХан, шурх, фуэш, тха.

Шера планаш хоачашъьн йовлда йоьхх дукхка колхозаш совхозаш. Этгара хьаьла белгалдаха лелаш да фуэшн тхан доккара шера планаш хоачашъьнйа а шура йоьхкара кьіча районна дукхха а хьаьла латтача а Наурски районерча хьайбаш лелаеарий дика толамаш. Наурший толамаш — из да дуэхи шурен ардсамъаькхара йолча торонех бизнагіа пайда эцаш, кьаьстта а аьхан эамалаьхьа, хьайбаш лелаеарца гіаГіерта кьаьстарах тьхьинчар. Цунах тешаваьрг цхьа пифр йовлаййча кхоачаьн ба. 7 бетта хіара кхоабаьчу ГаГатагара 1372 килограмм шура яьккхай Наурски района боахамашка, хіаьта Гудермеса, Малгіайбика, Урус-Мартана, Шаьла районашца 500—400 килограмм кІезнгаГіа яьккхай. Вайнн магарра, на йоьхка йоьх я, цу тіа а, шура луча хьайбай боахам дегІаболларгіоа йоьла ш

ДОЛЗОЛ ДЕХЬАРА

«ДЖЕМИНИЙ-5» ЭКИПАЖА ЧЛЕНАШ МОГАШ-ГІАЬХЬА БА

НЬЮ-ЙОРК, 1 сентябрь. (ТАСС). Аьлтгаш гонахьарчу орбитах дукха хІама да эшташ барХІ ден барХІ бус го баьхьа Іобессеча американкеран космонавташка Г. Купереран, Ч. Конрадеран лаьрхІа хьожаш лораш ба Кеннеде мыса йолча ракетин центре.

Специалисташа хетачох, космонавташ могашГІаьхьа ба. Пульсин цІий давленин сихха юхаметтатташ латт.

Лаьхьана гонахьарчу 120 го баьхьачул тІехьаГІа Г. Купереран Ч. Конрадеран дегІа доаал хІаранг 8 фут эшаденнад. Хьалхара салоІа ди чаХХдоаллаш эшаденнача доаалах ах юхаметтаттар цар.

Космосе ГІеттта лелаш дукха ха яхьхарах хиннача ленех лораша уьх саьхьте белгалдеш цаІ а — валЬцІий доврах «Джеминий-5» экипажа члений тІехьий состав таллар. Цхьабакъа, космический техника 4 керттерча лоро Берри доаахІ из кхеранг доацаш, хІаьта дІаХо йолча хана космонавтий тІехкаштта Іоттьхьам на хилийта цІьа хІама де йиш хургьа а, аьлар цо.

США ЗУЛАМАШ СОВДАЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 1 сентябрь. (ТАСС). Уьх шера хьалхарча ялаш бетта регистраци яь зуламаш ВІашагІкхийтача Штаташка юха а совдаьннад, яхаш хоам бу расследованей федеральн бюро.

ФБР даннех, хоам бу АП агентства, уьх шера январь бетта дена июль беттага кхачалца зуламаш делга 5 процент совдаьннад, цу дакъе: хьалхах хьюзабар — 7 процент, ших боабар — 6 процент, тІаьрра — 5 процент, хІаьрчаш тадиттаниг нижар — 3 процент совдаьннад.

«Б-52» юха а Къулбехьен Вьетнама сигала я

НЬЮ-ЙОРК. «Б-52» яхача американкеран стратегиски самолеташа 31 августа юха а Къулбехьара Вьетнам мукъаннкхаьра Арме контроль леттачеча районашта, Гуамера хьаГІа а яьхьа, бомбаш йийтташ.

АП агентстве беча хоамах, Вьен - Хоа яхача города кьилбеседа оагІенгахьа 30 миль мара доацача зоне «Д» а йийттар цкьа бомбаш.

(ТАСС).

Болгаре Арда яхача хи тІа болх бе йолеенна Ивайловград ахь йоккха гидроэел. Уьхха оттабаЬ 185 миллион кубметр чуоаца хи Іам, хьалхьаЬ 114 эзар киловатт низ болча кхаь турбина болх бу электростанци. Арда яхача хи тІа йилла кхоалаГІа энергетически объект я из. Керттера оборудовани СССР-ера йитьаЬ цига. Объект хьалхьча дакъа доацаш хиннаЬ советски специалисташ.

Суурта тІа: Ивайловградаш ГЭС-а плотина.

БТА — ТАСС сурт.

Монгольски Хьалхьа Республика эгІара хьалхара Социалистически Къаьхьегама Турпал Даваажав дуккхача шерашка къаьхьегаш хиннав Налайха капиталыьн яхача тахте. Забойра цуо моттиг ДІаІаьлцІий цуо воІа Амарсайхана. Сийлахьара шахтерски традиция тещамерча кулгашка еннай.

СУРТА ТІА: балка вода ший воІ накъа воаккхаш ва Даваажав.

Н. ДОРИЖА сурт.

ТАСС фотохроника.

ХИЛАНЗА ДАРГДОАЦА ХЬАЛАШ

ЛОНДОН, 1 сентябрь. (ТАСС). Вьетнаме машар оттабара Британски совета председателе лорда Брокуайя, Советски Союзера ше цІа ма ве а, аьлар, уьхьаза Вьетнаме машар оттабара хьаькъеьха перегоераш е горо хургьа, нагахьа санна Вьетнама Демократически Республика правительстве хьаькхайкаьв керттера йиъ принцип США хьаТІаяце.

Уьх принципаш, аьлар лорда Брокуайн журналисташка лондонски заРопорте, ераш я: Вьетнам ший лоІаме хилар, цун суверенитет, цхьаГІо, территориальн бІаргчал лорарг; шаккха а оагІув — Вьетнам хІанзарчоа екъаенна я — кхьиъ паччахьхьхІинчий цхьаккха а тІема союзашта юкъе ца яхар, кхуьчча паччахьхьхІинчий еррига а тІема персонали тІема базаашн мехкара дІаяхар; Вьетнам машаре вІашагІтохара дош, кхийолча паччахьхьхІинчаш юкъе да ГІорташ, мехка шинна оагІонний халЬьхьга шийга кІоастатайтилга.

ЛЕ КАРБЮЗЕ ВАЛАР

ПАРИЖ, 28 август. (ТАСС). Ахьалара отпуск йоаккхаш ше хиннача Рокебрюн-Кап-Мартен (Средиземни форда йист) яхача моттигана юхье форда чу лувваш воаллаш хила ваха веннав французски архитектор Ле Корбюзье. Французски золчей старейшина, вай хаварча боккхаГІа болча мастерех цаІ Ле Корбюзье (Шарль Эдуар Жаннере) Франце а Къулбехьен Америке а хьалдаьча дукхача доккхийча ГІирсий автор ва, цун перона ваЬаь да дукхахьдерригача дуйсеи тІа довзаш дола архитектурах лаьца яьзаь балхаш.

Ханое хинна митинг

ХАНОЙ, 1 сентябрь. (ТАСС). Кортамукъалеш Деи 20 шу залдарх уьхьаза хиннача митингте къамаьл дир Вьетнама Демократически Республика премьер-министра Фам Ван Донга.

Вьетнамаьхи информационни агентства хоам бечаьхьа бесса, ДРВ премьер-министра белгалдир, даьхе лорарга, Къулбехьара Вьетнам мукъаннкхаьра, мохк вІашагІтохара тІехьа американски агрессораша духьал хаьдаьна а майра а къовсам лоаттабе вьетнамски хІалкъ кийча хилар.

Фам Ван Донга хийцар социализм хьаьхьеш Вьетнама Демократически Республика даьха толамаш. Цо белгалдир, Вьетнама Демократически Республика толамаша Къулбехьара Вьетнама халкъ американски агрессораша духьал турпалех къовсам лоаттабе бог айделга а, ниъ телилга а.

Митингте вар Вьетнама Демократически Республика президент Хо Ши Мин.

САСАКЕ ЗАЯВЛЕНИ

ТОКИО, 1 сентябрь. (ТАСС). Японе социалистически парте председателе Кодзе Сасаке, тахан городе Саппоро къамаьл деш, аьлар, мехка оппозиционни партеех йоккхаГІарех йолчу пу парте соцам бохьб хьунгІ политически партешца цхьана японо-къулбехьен корейски договора японски парламенто ратификаци яра духьал къовсам лоаттабе. Из да шин мехка юкъерчу ГІулакхашта «нормализаци» яра договор, аьнна цІи йолаш.

ХургІолча парламента чезвычайни сессе, аьлар Сасаке, социалисташа къовсам лоаттаберга моллагІча хьисанде а Японски вьетнамски тІема юкъе хьара духьал. Машар лорабар— Японе керттера лехкар да, аьлар Сасаке.

САНТО-ДОМИНГЕ ЯЬ СОГЛАШЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 1 сентябрь. (ТАСС). Сехан Санто-Доминге конституционалистски правительствах американски паччахьхьхІинчий Организацин (ОАГ) виканаьнна Доминикански Республика ханна йолча правительство вІашагІйоллара хьаькъеьха йолча-соглашенна куг яздаь. Соглашене тІа кулгаш яздаьл полковника Каманьон ОАГ виканаьнен.

Ханна йолча правительства керте латташ, соглашенега хьежжа, Гарсиа Годой хургьа. Гарсиа Годоя аьлар, ийс бутт чаьхьаллалца Доминикански Республике хоржамаш гуриг. Ханна йолча правительства ший болх ІаЬолабергбе 4 сентябре. Из да ДІ хьаТІаьхьачалецьа ЮНИ корреспондента Санто-Доминтера хоам бечча бесса, полковника Баманьо ший эскара гера іоаулийтаргда.

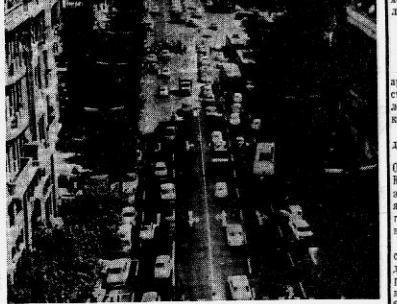

Югославски столица улицашка хІара денна духхагІа хуьл машинаш. Иштта я хІанз Белградера

Маршала Тито цІерах йолча улица.

ТАНЮГ — ТАСС сурт.

ДИКА ДІАДОЛАДАЬД ДЕШАРА ШУ

Катаяма цІерачча кердача посеке латт ялазза вІашагІаьрьа № 55 йолча школа сийрда эзаьн. Спортплощадкашца, боккхий, комсий кьеьчу бешо лоцу школа ков. Иштта безам ГІаоэаш да школа арара сурт.

Кхы а хозагІа безамегІа я школа чура а. Сийрда басарах хьекха, кІира теха ніена, цхьаьхьа да классни цІеношн. Біагг белабеш хоза я Іилмаэой, художникий портреташ хьалтеха доаккача коридорашка а. ХІара класса наьрашца тІа хьаьтехай хьежхочуна тайнан цІи а из малагІча класса руководитель ва з хьаьхьеха трафареташ.

Школе ІІачуоаллача хьалтеха доаэк берашка моаршал хоатташ а шийна болхлой хьаьлаарга ца хьежаш шоай низанца ремонт е лаьхІар клуба заведующе нов. В. Сиэова.

Цо дика кхетаяцо хІанз комсаш чуэлаца совхоза лухха болтхой эшаллга. Цудухьа ремонт яр духьа балха тІара цхьаккха саг ца воаккхаш ше воаловеларг из басарашъ хьакха, эшача штукатурка е. Цунна новкъостагІ деш хулар комсомольскаьнаш пионерашн. ХІанз ІанаЬ йиэза кийчо яь яьлай из кхуьй.

Аланаш дарггаш дика кийчо яьча культуроеветучреждеиешта уллуъ во кийчо яьраш а йолга. Масала, йоккха а экономически иэз болаш а я В. И. Ленина цІерах йола совхоз. Цхьабакъда, культура учреждени воча хьала чІа я цига. Совхоз бизнеса тІа уж йолга ховшше а уж тоаьра а парна йоагІга ремонт яра а лухха сагота баш совхоза кулгаалой. Массехк шу да ду боахама культура кхо клуб геттара воча хьала тІа йола. Тишленна наІараш, кораш, доахдаь кизгаш, ЧІорма,дьяна пенаш, ніитта кхьдаьрг го йиш я цига хинчоа.

Щерра - щера центральни отделенерча клубах комсаш чуэлаца новкъостал де баьхьача студенташта даьрхІа общежити ю. Уж ІІабаьхачул тІехьаГІа шелал хьаТІа а отте дерттІа ремонт е йиш йоацаш юс помещени. Цул совгІа, йолаш яь дахчеи кІори доаттаду моттиг. Цуьхьа ца гІулакха даьрхІа къоастаьлаи кружокни занятеш чакхъхьаьра эшаш доца цІеношн. Из баьхьа доаш болх а во лел.

Сов дахьленнад районни культура Шен (директор нов. Фатуррдинов) ремонт елга а. Ремонт е эшаш дола ахча а ГІишлой материаллаш а йолаш я. Мьаьта а мела лел ремонт ю баьхаш. Кхоачам боацараш кхъера ІІа а даьха цо-шоай учреждени Іана дика кийчье декхарийла ва цар хІара кулгалхо.

А. МОРОЗОВА,
Наурски районни культура отдела инспектор.

СПОРТ

ФУТБОЛАХ МЕХКА ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯККХАРА

Уьх тІехьарча пхе шера воХьаьнца ДІайхьар вай республике Ленина орден лелаеча «Спартака» общества Нохч-ГІалгІай республикански совета традиционни кубок яккхара футболах довзара яь. Кубок кьуьсаш яр Грознера, Гудермесера, МалгІабакера 16 команда. ЛерхХІаьча тайпара финальни ахфинальни довзаран Грозне хилар. ІІхьаьн ахфинале вІашагІяхийтар таксоморни паркеи ГАИ-2 командашн. Котбаьлар хьалха цІи яьккхараш. Воях ахфинале довзаш хилар ВОГ-ен Гудермеси командашн. Цу довзарга счет 2:1 йолаш котбаьлар Гудермесера спортсменашн.

«Динамо» цІерахча стадионе дІайхьар финал.

Юхьера а вІашагІяхийтар таксоморни паркеи Гудермесеи футболисташ.

Республикански категоре судья йолча К. Кольбуса матч йоІаьлаьрах хоам бир. Матч дІайоалаьлцше шиъ бургаш чуэелар грозненцашца. ШоллагІча тайпах цхьаьхьа ни бургаш чутот таксоморни парка спортсменашца. Гудермесцанта цхьа бургаш мара чутоталаьнаьр. Иштта счет 4:1 йолаш грозненцашца котбаьлар.

Довзар чакхдаьлаьнчул тІехьаГІа Республикански Совета Президиумна цІерах нов. Местоева котъьлаьнча таксоморни парка командана кубокн, дипломн, вымпелн елар. Ший тайпара дубль я цар ухх шера. «Спартака» общества Рессовета чемпионашт а хинна кубок лелаерий цІи еннай царна.

Команде довзаршта грамоташ еннай.

БЕ ЛОВЗАЮ БУРГАЦ

Иоккхийча эрриггроссийски яьхьий арена хиннай вай «Динамо» яхача стадионах. Цу довзаршка дакъа доацаш я РСФСР-а городашкара 18 команда.

Вай Грозненски команда юхььнца дакъа доацаш я цу довзаршка.

Ший подгруппе Грозненца командо Орела, Брянска, Орджоникидзе, Краснодара, Челябинска командаш эшаьлй. 10 очок дакха еаача уж иттє яккха а ньхха, Краснодара командагара шиъ дошо очок а йолаш финальнаьрчу юкъеьхьай вай команда.

Довзаш яр Грозней Новосибирскан командашн. Юхььаьнца дика духьалъьаЬтар Новосибирскера бараш. Каст-каста бургаш чутохаш атакаш йора. Цухьабакъда, грозненцашн бохазнар. Дикеи кадаи довзарах масеехк бургаш чутота ка ЬЬлар Иванова. Штучне, Афанасьева, Бомолова. Счет лаьхху. Атакаш йиэтехача ханд таблю тІа ІьаэтІар 30:47 — грозненцашн котбаьлар.

ТІаяк аьнна стадиона трибушаш хьалйазча зрителаша дІайха моаршал телар котало ЬькхаэраШка. ТІехдика лайзар вай вратарь Олег Кирюхин.

Уьх тІехьаьрча деношка Горькерча командана счет 19:19 йолаш а лайза, хІаьта иванованца счет 18:16 йолаш кот а ньхха вай команда РСФСР-а ІІоллагІча группа чемпиона цІи ЬькхаЬ. Из бокхча толам ба. ЬхьаІдоаргІаЬча шера цхьоалагІча группе лоэза бокъо ЬькхаЬ вай команда.

О. НИКОЛАЕВ.

Сентябрь Нохч-ГІалгайче

Сентябрь — гуйран бутт ка календаро «ахачул» совгІа ха-оттама хьалдаька хьежача а. Августе хин, начул 3—6 градус лоХу сентябре температура, вешта аьлча, 14—18 градус хуЬ из. Сентябра шоллагІча деналле цхьаьнадоуна шерашца шелал а отт.

Лаьхта а, фена а ГІорал отта тарлу сентябрь юкъе хьаьчачеи янстебоаламаш.

Цунца цхьана сентябра хьалхарча ах бетта 39—40 градус а йолаш дІайха денош хила йиш я.

Республика кьилбаседа 30 миллиметрн кьулбехьа 85 миллиметрн йоачаш хуЬ.

Прогнозий Центральни институтна хоамех, уьх шера сентябре Нохч - ГІалгІайче ДІадахаяь шерашка хиннучул 1—2 градус шийлагІа хургьа.

Бетт — чакхдаллалца ах-оттамах хуэцалучи хургба: йийжка йолаш, ЬхоаленаШ йолаш. дарз делхаш, чІоагІга доГІаш делхаш. Атмосферни осадкаш нормал тІех хургьа 60—95 миллиметр хилла.

Эттара чІоагІагІа ха-оттам таллхарга бетта хьалхарчеи тІехьарчеи декадашка.

Эттара дІайхагІа дола денош. цхьаза 24—29 градус а йолаш, хургба хьалдаьчеи кхоалаГІчеи пхе дийнахьа. ХІаьта эттара шийлагІа йола ха, бийсанна 0,+5 градус а йолаш. оттаргьа шоллагІчеи пхе дийнахьеи бетта ихоалагІчеи денадеи.

Воях деношка температура хургьа бийсанна 6—11, дийнахьа 18—23 градус йОахьал.

Мишаш духхагІа долча дазьхе магабоалера хьенхаш хурда, сихал 5—10 метр секундах а йолаш. Секунде 10—15 метр сихал йола мух ахьакха тарлу 7—12 а, 17—21 а сентябре.

Метеостанция ъ

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ВАХАРА СУРТАШ

МОСКВЕ ХУРГДОЛЧА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ЛИТЕРАТУРА КИРАНГА

Боарам боацашн доккхий хувцамаш хиннад Нохч-ГІалгІай художественни литературе тІехььарча шерашка. Ший масса а жанрашца из дегІаЬнца хилар — цхьаьне шеко хилла йиш йоацаш баьлдар ца. Нагахь дукхахча хана Нохч-ГІалгІай художественни литературца керттерча даьхе поэзи дегІа а йоагІаш кхыйола жанраш тІехььаьсаш хиннаЬе, тахан туш да цун кхыйола жанраш а кхуьнг йоагІаш хилар. ХІанз вай писателашца цхьаькхетла а шерра йоЬаш а я романашца, повесташца, дуьнарашца, драматургие произведенеш. Тахан вай художественни литература турпалаш болаш коррогба болхлой, Іилмахой, ахархой, студенташ, доацца аьлча, дерриге вай вахар хьаькхалеш барашн.

Бакъда, вахар денгара денга хуьцалуш, дегІадоагІаш латт. Цо ІІалех вай писателашкара творчеки гоЬзал лаьхьар, хьинар соВдаьккхар.

Хадданна вахара оагІонашн йоаннга, цІаькха да хадийташ вахарца а аламашца а бувзам лоаттабелга, цІаькха да жІаьлдуш вай мехка коммунизм хьаьЬара ІІулаьх делагаца принципашца дегашн тРаувтаЬе доза вай литература говзаЬчий.

ВорхІ-барХІ шу тхьаьха ГІалгІай художественни литература юкъе вера ях.ьна поэт Чахкиев СаІид. Цун вгтара ЬхьалхарЬча стихашца ІІоаштта ГІаззар дешашн барий черкам. Цу хана массанна хетаделар — кхы цхьаьхьа а поэт хьаЬулуш воагІа цаІ: цун произведенеш дерригача ГІалгІай литературца аьнна. Цхьаьна шеко хила йиш йоацаш цун хьалхарча стихашца хьаьлмехкар, из литературе хьаьна вена саг воаллаш. Аьлар, аьлар а ваха вена саг хилар. Кхеташ, дар, хІара писателла хьалхара произведенеш а сапна, шоацца кхоачамбоацаргаш долаш Чахкиева Саіда йоаэонашн хиненадле а, вай хаварга дехзарашн, вай замо литературагара ІІадекхаш дар цо нийса кхетаделш хилар.

Чахкиев Саіда 1960-ча шера деша а ваха Москвера А. М. Горькье цІерах йола литературни институт гІеХдика дешарца чакхъьккхар. Бакъда, ала деза, Москве ДІадихьа шераш писателла творчески говзаЬдеГІайолаьлца доккха маІан долаш хиннаЬ. Нагахь, санна хьалхарча поэт Чахкиев поэт хилара тарра воаэаш хиннавале, ТІехьаГІа литература дезаш баранца айзар цун дукха прозаическ произведенеш. Боккъаьдар аьчьна, деша ваХале а ядорга Чахкиева дуьнарашн, даде а моай чуЬоацамаш, художественни формаш, композициониеи дика ДІаьнйсдена хиларца дола дуьнарашн писателла ЯЬдир институте ше ДІадиьхьа шераш ка.

Уьх доацаьча статья тІа хала аь писателла ерригача творчеста боагІгІаш бола мах баь вала. Цу тІа а цун творчестваца дукха дика яьлъ ерригача жанраех йола произведенеш а хилча. Бакъда, шеко йоаэаш да а массанна хетаделар — кхы цхьаьхьа а поэт хьаЬулуш воагІа цаІ: цун произведенеш дерригача ГІалгІай литературца доаэхІам болаш а йоагІаш йола моттиг ДІаЬолаш а хилар.

Чахкиев Саіда стихаш — цо ялаеш долчуш сурт оттадаь Іеш яьн. Уж я вай вахарах, цар уьтташ ІІоаэхьа бола проблемаш, цар тІаьхьех повкъа, зуламе долчуьна духьал къовсам лоаттабеза. Шерра йоаэаш я поэта «Ленин поэма», «Лаьхе», «Сутара ва со», «ПарагІурашн цІайолх», «Аьхьенга», «Пеш», «Пеш-ГІурашн» а, иштта кхы дукхха а стихотворенеш. Кердачуьнга,ираьзерчуьна вехаш, ІІадата зуламашта духьал вехаш я «Са эаьмн мухх» яха поэма, дыша зуламе духьал яэлъ я «Йаргий хих бисза кад» яха драматическ поэма. Шоай баьлаш хилара бахьаьнца дика довзаш хилар. Къавеннача дийнахьа къона саг йоалле дагадох кхоаьхьеш итт шу дьаьнна Поймаргийна. Бакъда, мишта йоагІаьрга къаьнача сагага къона йоІ? Цу ГІулакха цо ІІагІара цхьаькха бахьаьн а доацаш яьхаэю ший сесаг йоккха саг Бутт. Из а хьачачм боаэш хеташ цунна. Цо цІенъаь ДІайоаэийт моаж, парикмахерске мехкашта бия дилаЬйта водА. Бакъда, шоаш хьалха ма хиллара кІай да ІІаьра ІІаьцкъамаш. Цо дерриГа сурт толхаду. Иштта беламе сурт оттаду Чахкиев Саіда воХхача саго парикмахерске ледадьачуь.

Бакъда, моаж ньшаяле а, мехкашта бил дилаллале а, даьрхІар кхочашхилад воккхача сага. Цунна «Юхьхьанцара халонаш», Цу сборникеш хьаьлаьнна «Юхьхьанцара халонашн», «ЛоттарІаеи мах», «Беранашн», «ПойтмаргийнА сат йоалле дага доХар а ду гІулакха ГІаГІолла хиннар а дуьнарашн йола повесть» яха а, иштта кхыдола дуьнарашн а. Уьхха гІулаьлаьр писателла вахарца хиннача хьвоцамай, адамашта юкъерча доттагІаЬ ІІеЬеелен цун ший творчеста а ГІалгІай художественни литературца а доаэхІам болаш а ІІоаэхьа ІІаьцкъамаш. Цо дуьнарашта юкъе а белгала аьр къавеннача дийнахьа къона саг йоалле дагадехча Поймаргеях дола дуьнар. Уьхаза кхьаьта гуш да писателла адамий оамаЬаш, царех цхьаьцадабаьрш хиреаЬьаьрга воккха ІІоаэхьа ІІаьцкъамаш. Цо ІІаьцкъамашца